

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2011

Sídlo archivu a kontakty: Kostelní 42, 170 78 Praha 7

tel. +420 220 399 196, fax. +420 220 399 200,

archiv@ntm.cz, www.ntm.cz/cs/archiv/

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR, zřizovací listina č. j. 17476/2000 z 27. 12. 2000 ve znění rozhodnutí ministra kultury č. 24/2009 ze dne 22. 12. 2009.

Zařazení v organizační struktuře instituce: Národní technické muzeum – odbor vědy a výzkumu – oddělení Archiv Národního technického muzea

Akreditovaný specializovaný archiv podle zákona č. 499/2004 Sb., § 80, odst. 4 (akreditace potvrzena ředitelem OASS MV ČR dne 2. 12. 2008, č. j. MV-70447-4/AS-2008).

Výroční zpráva Archivu Národního technického muzea za rok 2011 byla vyhotovena na základě odst. 1 a 2 § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva byla rovněž vyhotovena v souladu s metodickým návodem odboru archivní správy Ministerstva vnitra (č.j. AS-366/1-2005) ze dne 24. února 2005 - metodika zpracování výročních zpráv specializovaných, bezpečnostních a soukromých archivů.

I. Personální obsazení archivu NTM v roce 2011

vedoucí oddělení:

PhDr. Zdeněk Vácha

pracovníci:

PhDr. Jan Hozák

Romana Kmochová

Bc. Dana Šafářová, DiS.

II. Celkové množství uložených archiválií

V Archivu NTM je k 31. 12. 2011 evidováno celkem 596 fondů a sbírek v celkové metrāži 1404,15 bm; nezpracovaná část (291 archivní soubor) tvoří 964,36 bm (68,67%), zpracovaná (305 archivních souborů) 439,79 bm (31,32%), z toho inventarizovaná

(64 archivních souborů) 188,51 bm (13,42%, resp. 42,86% ze zpracované části). Všechny archivní soubory jsou evidovány v evidenčním statusu 1 jako „archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci“.

Evidence v programu PEVA byla vykonávána průběžně, nově bylo zapsáno 5 fondů/sbírek, 75 listů NAD bylo průběžně aktualizováno.

Základní evidence archivních pomůcek obsahuje 312 archivních pomůcek.

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií

III. 1. a) Výběr archiválií ve skartačním řízení

vnější změna 7/2011: 574 *Národní technické muzeum*, skartační řízení č. 2/2011

vnější změna 8/2011: 831 *Kubinzky Friedrich, Beroun* (0,28 bm), provedeno ve spolupráci se

SOA Praha – SOkA Beroun (čj. NTM-325/11)

vnější změna 17/2011: 574 *Národní technické muzeum*, skartační řízení č. 1/2011

III. 1. b) Výběr archiválií mimo skartační řízení

vnější změna 1/2011: 829 *Walter Jinonice a. s.* (na základě souhlasu SOA Praha čj. SOAA

150/2011, cca 3,0 bm převážně plánové dokumentace)

vnější změna 2/2011: 748 *Aero Vodochody* – dokumentace k letounu L-39, dar

vnější změna 3/2011: 807 *Sbírka plánů a výkresů* – výkresová dokumentace (0,3 bm), dar

vnější změna 4/2011: 789 *Sbírka ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* –

2 obrazy, dar

vnější změna 5/2011: 800 *Sbírka fotografií* – 14 fotografií, dar

vnější změna 6/2011: 791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu* –

6 rukopisů, dar

vnější změna 9-11/2011: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – koupě 3 mincí

vnější změna 12/2011: 807 *Sbírka plánů a výkresů* - výkresová dokumentace (0,03 bm),

koupě (převod z jiného oddělení NTM)

vnější změna 13/2011: 800 *Sbírka fotografií* – 6 fotografií, dar

vnější změna 14/2011: 693 *Jezdinský Jaroslav* – 8 fotoalb, koupě

vnější změna 15/2011: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – koupě 1 mince

vnější změna 16/2011: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – dar 1 mince

III. 2. Zpracování archiválií

Zpracovávány/inventarizovány byly tyto fondy a sbírky:

574 *NTM* (Vácha, 0,2 bm, zpracováno průběžně)

- 697 *Soubor zahraničních patentových věstníků* (archiv, 40 bm, zpracováno průběžně)
- 748 *Aero Vodochody* (archiv, 30 bm, zpracováno průběžně)
- 761 *Smékal František* (Vácha, 0,42 bm, inventarizováno definitivně)
- 769 *Kabát Karel – I. dodatek* (Vácha, 0,05 bm, inventarizováno definitivně)
- 789 *Sbírka ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* (Hozák, Šafářová, 0,1 bm, inventarizováno průběžně)
- 791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu* (Kmochová, 0,1 bm, inventarizováno průběžně).
- 800 *Sbírka fotografií* (Šafářová, 0,1 bm, inventarizováno průběžně)
- 808 *Sbírka plakátů a užití grafiky* (Hozák, Kmochová, 0,2 bm, inventarizováno průběžně)
- 810 *Sbírka plaket, medailí a mincí* (Hozák, 0,1 bm, inventarizováno průběžně)
- 822 *Maizner Ludvík* (Vácha, 0,02 bm, inventarizováno definitivně)
- 823 *Jawa* (Vácha, Kmochová, Šafářová, 28,1 bm, zpracováno průběžně)
- 828 *Siemens Zličín* (Vácha, Kmochová, Šafářová; zpracováno průběžně, rejstříky před dokončením)
- 833 *Tesla s. p., Praha-Karlín* (Kmochová-Šafářová, zpracováno průběžně)

K inventarizovaným fondům/sbírkám byly vytvořeny tyto archivní pomůcky: 761 *Smékal František* (AP 314), 769 *Kabát Karel – I. dodatek* (AP 315), 822 *Maizner Ludvík* (AP 316), 807 *Sbírka plánů a výkresů* (AP 317).

Pokračovalo se v konverzi papírových archivních pomůcek do programu Janus a formátu PDF (Vácha, Šafářová, externě Lounová, Rapf a Němeček). Konverze byla provedena u dalších 14 archivních pomůcek, tj. celkově je do elektronické podoby převedeno již 287 archivních pomůcek (tj. 91,4%). Průběžně je převáděna do Janusu kartotéka ke Sbírce fotografií (NAD 800), Sbírce ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu (NAD 789) a Sbírce vzorkovnic (NAD 246).

Pokračovalo se rovněž v průběžné fyzické revizi fondů a sbírek. Z důvodu jiných naléhavějších úkolů bylo za rok 2011 zrevidováno či revidováno 16 fondů a sbírek.

V rámci dokončení prací spojených s vysoušením archiválií postižených povodní v roce 2002 bylo identifikováno dalších 6 fondů, které byly do této doby označovány jako nedohledané. Jedná se o fondy 86 Radimský Václav, 91 Herold Jan D., 160 Šmrha Josef, 252 Cabalka J. V. (poté kvůli charakteru fondu sloučeno do 791), 360 Spolek dílovedoucích mlýnů českomoravských v Praze, 575 Pozděna Adolf. Dohledáním těchto fondů došlo ke zmenšení kategorie „nedohledaných“ na 57 fondů a sbírek.

III. 3. Využívání archiválií, badatelské služby:

Badatelna archivu byla po celý rok z důvodu stavebních úprav NTM a neobsazení místa služby uzavřena. Badatelské dotazy byly řešeny především telefonicky, e-mailem či poštovně, pouze ve výjimečných případech fyzickou návštěvou badatele.

Do konce roku bylo zaznamenáno celkem 106 návštěv (z toho 16 návštěv pracovníků NTM) 59 badatelů (z toho 0 cizinců a 10 pracovníků NTM). Ke studiu bylo předloženo 1265 evidenčních jednotek ze 37 fondů a sbírek. Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podílely všechny pracovnice a všichni pracovníci archivu. Celkem bylo zodpovězeno 193 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek, z nichž 29 dotazujícím (z toho 6 pracovníků NTM) byly vzhledem k charakteru dotazu vyhotoveny skeny vybraného materiálu.

IV. Stav archiválií

Z celkového počtu 596 archivních souborů, které Archiv NTM vede v základní evidenci NAD, je 317 archivních souborů nepoškozeno, 268 archivních souborů poškozeno (křehkost a lámavost, trhliny a přelomení, plísně, voda, prach), u 11 archivních souborů tento údaj nebyl zatím zjištěn.

Pokračovala záchrana archiválií poškozených povodní 2002. Na speciálním vysoušecím pracovišti NTM byly vysušeny archiválie v rozsahu 85 kartonů, 7 velkoformátových krabic a 5 úředních knih.

Za rok 2011 přebaleno a vydesinfikováno bylo cca 1330 kartonů, z toho 85 kartonů na specializovaném vysoušecím pracovišti.

Za rok 2011 bylo digitalizováno celkem 1108 jednotlivin z 22 archivních fondů a sbírek. Všechny digitální kopie mají statut kopií studijních.

Výstavba nové depozitární haly v Čelákovících (NH 3), ve kterém jsou pro Archiv NTM určeny nemalé depozitární prostory, pokračovala po celý rok 2011. Ve druhé polovině roku bylo započato s montáží regálové technologie, depozitář by měl být k užívání předán v prvním čtvrtletí roku 2012. Následovat bude několikaměsíční stěhování archiválií z dočasných úložišť na své finální místo v tomto depozitáři.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Z důvodu omezené kapacity restaurátorského pracoviště v NTM byly prováděny konzervátorské a restaurátorské zásahy pouze u jednotlivin.

VI. Odborné aktivity ANTM

VI. 1. Prezentační činnost

Podíl Archivu NTM na výstavách NTM

Dosušeno! Příběh záchran zaplavených archiválií a modelů povodní 2002.

Hozák Jan – podíl na přípravě expozice dopravy a expozice foto-kino – obrazové podklady pro skenování do stálých expozic.

Zápůjčky archiválií ANTM na výstavy

- na výstavu Moravské galerie v Brně *Kamil Lhoták čili Útěcha z techniky* zapůjčeny 2 obrazy Kamila Lhotáka *Vznášející se balon* a *Vysoká kola* (2. 12. 2010 – 3. 4. 2011).

- na výstavu Národního muzea v Praze *Vynálezy a vynálezci* byly zapůjčeny archiválie týkající se Viktora Kaplana, Karla Klíče a Josefa Ressela.

Dále byly prostředkovány archiválie Archivu NTM pomocí digitálních kopií pro expozici Ekotechnického muzea ops. Praha, Kolínské řepařské drážky, Zoologické zahrady hl. m. Prahy, Muzea gastronomie s. r. o. Praha; dále na výstavy *Antonín Dvořák* v Muzeu české hudby Národního muzea, *Aurel Stodola – odkaz pre budúce generace* Centra vědecko-technických informací Slovenské republiky, *Karlín – nejstarší předměstí Prahy* Muzea hlavního města Prahy, *Fotografování pražské architektury v letech 1848-1921* Ústavu rozvoje hlavního města Prahy, *Průmyslová architektura a technické stavby na Teplicku* Regionálního muzea Teplice.

- Hozák Jan – příprava podkladů pro výstavu Západočeské galerie v Plzni *Člověk a stroj v české kultuře 19. století*, která proběhne v době 24. 2. – 6. 5. 2012.

Prezentace na internetu:

Archiv NTM se prezentoval na vlastních stránkách, které z důvodu výměny muzejního webu musely projít restrukturalizací a aktualizací (<http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>).

Jan Hozák se podílel na úpravách či formulacích informačních textů jednotlivých sbírkových oddělení NTM.

VI. 2. Účast na výzkumných, publikačních a přednáškových akcích

Přednášky:

HOZÁK Jan: Technik hledí na svět. Předneseno na semináři Vladimír List - osobnost české techniky, NTM Praha, 4. 10. 2011

HOZÁK Jan: JUDr. Rudolf Rumples, vzduchoplavec a muzejník. Předneseno na konferenci Do dalek i výšek. Rekordy českých (československých) pilotů, balonů a letadel 1911-2011, NTM Praha, 12. 5. 2011

HOZÁK Jan: Automobil Benz na Pražském hradě, epizoda z počátků motorismu v Čechách, konference Motorismus a šlechta v českých zemích 1894 – 1945, NTM Praha 19. 4. 2011

HOZÁK Jan: Přednáška o Zemské jubilejní výstavě, přednesená na doprovodné konferenci v NTM, pořádané k 120. výročí elektrické tramvaje v Čechách, NTM Praha 18. 7. 2011.

HOZÁK Jan: „Dvakrát do téže řeky? NTM po rekonstrukci.“ Přednáška o technickém muzejnictví na Filosofické fakultě University Hradec Králové v rámci Letní školy historiků, 24. 9. 2011.

KMOCHOVÁ Romana: Bořivoj Drtina. Neprávem pozapomenutý průkopník české vzduchoplavby. Předneseno na konferenci Do dalek i výšek. Rekordy českých (československých) pilotů, balonů a letadel 1911-2011, NTM Praha, 12. 5. 2011.

VÁCHA Zdeněk: Vladimír List na mírové konferenci v Paříži v roce 1919. Předneseno na semináři Vladimír List - osobnost české techniky, NTM Praha, 4. 10. 2011

VÁCHA Zdeněk: Motoristická spolková samospráva do roku 1945 – známá či neznámá? Předneseno na semináři Motorismus a šlechta v českých zemích 1894-1945. NTM Praha, 19. 4. 2011.

Granty:

VÁCHA Zdeněk: Vědci uprostřed „velké politiky“. Pařížská mírová jednání 1919 ve svědectví jejich účastníků, českých a polských expertů. Edice cestovního deníku Adolfa Černého a komplementární korespondence. Grant GAČR 410/10/1598, spoluřešitel.

VI. 3. Bibliografie pracovníků

HOZÁK Jan: Proměny cukrovaru v Mnichově Hradišti aneb nekrolog za jednu fabriku. In: Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci. Fenomén českého hospodářství v 19. a 20. století. Prameny a studie NTM č. 47, s. 177-183.

HOZÁK Jan: JUDr. Rudolf Rumples – vzduchoplavec a muzejník, In: Michal Plavec (ed.), Rekordy známé i neznámé. Dobývání nebe českými (československými) letci. Práce z dějin techniky a přírodních věd 26, 2011, s. 27 – 37.

HOZÁK Jan: Česká společnost aeronautická 1891-1897. Dějiny vědy a techniky 16, Rozpravy Národního technického muzea v Praze 218, 2011, s. 13-27.

- KMOCHOVÁ Romana: „Hrome, mlč, budeš mít váček!“ Sexuální delikty a delikty proti manželství před slánským soudem v letech 1595—1620, Slánský obzor 18 (118), 2011.
- KMOCHOVÁ Romana: "I přišli k nám tito soldáti." Vojenské excesy ve Slaném za třicetileté války. in: Turek, Švéd a Prajz. Vojenský živel versus město a venkov českého raného novověku. Historie, otázky, problémy 3 (1/2011), s. 133-138.
- KMOCHOVÁ Romana: Ing. František Kec - významný československý konstruktér automobilů. Dějiny vědy a techniky 16, Rozpravy Národního technického muzea v Praze 218, 2011, s. 107-122.
- KMOCHOVÁ Romana: Bořivoj Drtina. Neprávem pozapomenutý průkopník české vzduchoplavby. In: Michal Plavec (ed.), Rekordy známé i neznámé. Dobývání nebe českými (československými) letci. Práce z dějin techniky a přírodních věd 26, 2011, s. 65-81.
- VÁCHA Zdeněk: Specializované archivy a jejich zkušenosti se stávající archivní legislativou. Výsledky ankety provedené v květnu 2010. In: Práce z dějin Akademie věd, 3/2011, č. 1, s. 121-130.
- VÁCHA Zdeněk: Sbíрка školních přednášek a skript v Archivu Národního technického muzea. In: DVT, XLIV/2011, č. 3, s. 182-199.
- VÁCHA Zdeněk – VÁCHOVÁ Petra – STŘÍTESKÝ Hynek: Vývoj cukrovarnického průmyslu obrazem: ukázky z archivních fondů a sbírek Národního technického muzea. In: Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci. Fenomén českého hospodářství v 19. a 20. století. Prameny a studie NTM č. 47, s. 352-394.

VI. 4. Práce v interních orgánech NTM

HOZÁK Jan – vědecká rada NTM, redakční rada NTM

VI. 5. Pedagogická činnost pracovníků

archiv – vedení archivních praxí Jiřího Němečka a Tomáše Rapfa, studentů bakalářského studijního oboru Kulturněhistorická a muzeologická studie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci

HOZÁK Jan – viz přednášková činnost

KMOCHOVÁ, ŠAFÁŘOVÁ – vedení dobrovolné praxe Jaroslava Karla, studenta oboru historie – archivnictví na Univerzitě Hradec Králové.

VI. 6. Členství ve vědeckých a kulturních institucích, organizacích apod.

HOZÁK Jan: Česká archivní společnost (skupina specializovaných archivů), Společnost Františka Křížíka, Muzejní rada Národního zemědělského muzea, Umělecko-historická společnost, Československá společnost pro dějiny věd a techniky.

HOZÁK Jan: převzetí čestné medaile ministerstva vnitra Za zásluhy o české archivnictví 24. června 2011.

VÁCHA Zdeněk: Česká archivní společnost (skupina specializovaných archivů), Rozšířená pracovní skupina pro přípravu návrhu nových základních pravidel pro zpracování archivního materiálu (Odbor AS MV ČR).

PhDr. Zdeněk Vácha, vedoucí Archivu Národního technického muzea

dne 12. 1. 2012